

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

Esityksessä todetaan tarve täsmentää valtionapukelpoisuuden ehtoja sekä tarkentaa valtionapukelpoisuuden myöntämisen ehtoja. Tätä perustellaan sillä, että näin voidaan nykyistä paremmin keskittyä nuorisotyön ja –politiikan kannalta keskeisen toiminnan tukemiseen. Tarkemmin säännösten esitetään selkiytettäväksi siten, että ” että avustuskelpoisen toiminnan määrittelyssä keskeistä olisi toiminnan merkitys nuorisotyön ja -politiikan kannalta”.

Nykyisen nuorisolain mukaan nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. Tämä on olennaisesti laajempi kuin lain määritelmä nuorisotyöstä. Nuorisotutkimusseura haluaa huomauttaa, että nykyisessä esityksessä kuvataan nuorisoalan järjestöjen valtionapukelpoisuutta harkittaessa huomioon otettavaksi ” toiminnan merkitys ja vaikuttavuus nuorisotyön ja -toiminnan kannalta, järjestön toiminnan ajankohtaisuus sekä toiminnan valtakunnallisuus.” Nuorisotutkimusseura esittää, että pykälässä mainitaan nuorisotyön ja –toiminnan ohella myös nuorisopoliittinen merkitys.

Lisäksi Nuorisotutkimusseura haluaa kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyön toimintaympäristö on viime aikoina moniammatillistunut. Keväällä julkaistavan kunnallista nuorisotyötä koskevan tutkimuksen mukaan nuorisotyötä tehdään laajalti yhteistyössä eri ammattialojen kanssa ja että tähän yhteistyöhön ollaan nuorisotyön näkökulmasta tyytyväisiä. Nuorisotutkimusseura esittääkin järjestöjen avustuksia harkittaessa lisättäväksi pykälään 17 tavoitteellisuuden, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäksi joko yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma tai moniammatillisen yhteistyön tukemisen näkökulmia.

Lisäksi Nuorisotutkimusseura toteaa, että lakiesityksessä tulisi myös esittää keinoja nuorisoalaa koskevan tietopohjan ja –perusteisuuden kehittämiseksi. Tämä näkökulma ei nyt korostu esityksessä.

Lakiesityksen §17 toteaa yhdeksi valtionapukelpoisuuden kriteeriksi esitettävän toiminnan ajankohtaisuutta nuorten näkökulmasta. On kannatettavaa huolehtia siitä, että avustuksia myönnettäessä ei tueta vanhentuneita toimintoja, mutta tämän ohella Nuorisotutkimusseura esittää, että valtionapukelpoisuuden kriteereissä korostetaan myös pitkäkestoisia nuorisotyöllisiä ja –poliittisia teemoja, jotka ylittävät myös hallituskausien keston. Esitetyn uudistuksen tulee mahdollistaa myös ylisukupolvisten ja kestoaltaan laajojen

prosessien pohdintaa, jotta kansalaisjärjestötoimintaa säilyttää kestävyys eikä pirstoudu vain ajankohtaisiin teemoihin reagoivaksi toiminnaksi.

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskustoja (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Nuorisotutkimusseura pitää kannatettavana, että osaamiskeskustoja kehitetään ja niitä ohjataan nykyistä vahvemmin myös osaamiskeskustoja kehitettäessä.

3. Lausunto nuorisokeskustoja koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

-

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

-

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Nuorisotutkimusseura pitää hyvänä, että harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttamista edistetään luomalla sille lakipohjaa. Tähän nuorisolaki on myös luonteva väline.

Nuorten vapaa-aikatutkimusten mukaan nuorten harrastamisen määrä on nousussa, minkä nuorisotutkimuksissa on tulkittu kertovan siitä, että harrastusten tukemiseen liittyvät nuorisopoliittiset toimenpiteet ovat olleet onnistuneita. 10-14- vuotiaista yli 90 prosenttia harrastaa, mutta erityisesti tytöillä harrastaminen notkahtaa 15-19 –vuoden iässä. Peruskouluikäisiin kohdentuvan mallin ulkopuolelle jäävien nuorten asemaa on myös mietittävä huolellisesti.

Nuorisotutkimusseura haluaa kiinnittää huomiota siihen, että Suomen mallia koskeva tietopohja on tällä hetkellä turhan ohut, sillä mallia ei ole seurattu systemaattisesti eikä sitä ole tutkittu arviointitutkimuksen keinoin. Tämän tietopohjan kehittäminen on tärkeää, sillä vain tällä tavalla voidaan varmistaa, miten hyvin malli kohdentuu niihin nuoriin, jotka eivät harrasta mitään. Koska mallin tavoitteena on lakiesityksen mukaan nuorten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden edistäminen, on selvítettävä, miten malli tukee haavoittuvimmassa asemassa olevia nuoria sekä edistää alueellista yhdenvertaisuutta.

Lakiesityksessä painotetaan nuorten kuulemisen tärkeyttä. Tämä tapahtuu kuulemista tai osallisuutta koskevalle lainsäädännölle tyypillisesti yleisluonteisen kuulemisveloitteen kautta. Tällaisen lainsäädännön ongelmana on nähty se, että koska kuulemisen tapoja ei konkretisoida, ei käytännössä synny valitusten kautta ohjaavia tulkintoja. Nuorten kuulemisen laadun turvaaminen on keskeinen nuorten harrastamisen tukemisen edellytys. Tämä edellyttäisi monipuolisia keinoja, jotta voidaan turvata erityisesti harrastamattomien nuorten toiveiden toteutuminen. Nuorisotutkimusseura esittää, että nykyistä muotoilua ” laatia koulukohtainen harrastussuunnitelma nuorten kuulemisesta saatujen tietojen pohjalta” täsmennetään niin, että kuntia veloitetaan suunnitelmissa kuvaamaan kuulemisprosessi sekä selittämään, miten nuorten kuuleminen on vaikuttanut päätöksiin. Tätä kautta voidaan paremmin saada selville, kuinka pitkäkestoista, laadukasta ja systemaattista nuorten kuuleminen on ollut.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

-

Aapola-Kari Sinikka
Nuorisotutkimusseura ry

Kiilakoski Tomi
Nuorisotutkimusseura ry